

**MÄÄRÄYKSEN 61 PERUSTELUT JA
SOVELTAMINEN**

POSTILAATIKKOJEN SIJOITTELUSTA

MPS 61

SISÄLLYS

SISÄLLYS	1
1 LAINSÄÄDÄNTÖ	2
1.1 MÄÄRÄYKSEN LAINSÄÄDÄNTÖPERUSTA.....	2
1.2 MUUT ASIAAN LIITTYVÄT SÄÄNNÖKSET.....	2
2 MÄÄRÄYKSEN TARKOITUS JA MUUTOSHISTORIA	4
2.1 MÄÄRÄYKSEN TARKOITUS	4
2.2 KESKEISET MUUTOKSET JA MUUTOSHISTORIA.....	5
3 PYKÄLÄKOHTAISET PERUSTELUT JA SOVELTAMISOHJEET	6
3.1 SOVELTAMISALA (1 §).....	6
3.2 MÄÄRITELMÄT (2 §)	6
3.3 KOHTUULLINEN MATKA PIENTALON POSTILAATIKOLLE (3 §).....	6
3.4 SJOITTAMINEN TAAJAMA-ALUEELLA (4 §)	7
3.5 SJOITTAMINEN HAJA-ASUTUSALUEELLA (5 §)	8
3.6 SJOITTAMINEN USEAMMAN POSTINSAAJAN OSOITEPAIKASSA (6 §)	9
3.7 PAIKALLISET OLOSUHTEET (7 §).....	10
3.8 HENKILÖKOHTAISET ERITYISTARPEET (8 §)	10
3.9 VOIMAANTULO (9 §)	11

1 LAINSÄÄDÄNTÖ

Määräysehdotus postilaatikkojen sijoittelusta perustuu postilain (415/2011) 48 §:ään. Postilaatikkojen sijoittelussa huomioon otettavia säännöksiä on postilain lisäksi ainakin tieliikennelaissa (267/1981) ja maantielaissa (503/2005) sekä liikenne- ja viestintäministeriön asetuksessa näkemäalueista (65/2011).

1.1 Määräyksen lainsäädäntöperusta

Viestintäviraston määräysehdotus perustuu postilain 48 §:ään. Postilaki tulee voimaan 1.6.2011 ja sillä pannaan osaltaan täytäntöön EY:n helmikuussa 2008 hyväksymä postidirektiivin muutos yhteisön postipalvelujen sisämarkkinoiden täysimääräisen toteuttamisen osalta (2008/6/EY, ns. kolmas postidirektiivi).

Viestintävirasto voi antaa määräyksiä teknisluonteisista asioista, jotka eivät kuulu säänneltäväksi lain tasolla. Postilain 48 §:n nojalla Viestintävirasto voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä:

- 1) kirjelähetysten vastaanotossa ja jakelussa tarvittavien laitteiden ja vähäisten rakennelmien sijoittelusta; ja
- 2) paikallisten olosuhteiden taikka postin saajan vähintään 75 vuoden iästä, liikuntaesteisyydestä tai terveydentilasta johtuvien henkilökohtaisten erityistarpeiden huomioon ottamisesta postin jakelussa.

1.2 Muut asiaan liittyvät säännökset

1.2.1 Postilain säännökset

Postilain 43 § sisältää postin jakelua koskevat perussäännöt. Lain mukaan lähetykset jaetaan pientaloihin postilaatikkoon ja kerrostaloissa sijaitseviin asuinhuoneistoihin postiluukkuun. Pientalojen postilaatikkojen on säännöksen mukaan sijaittava paikalliset olosuhteet huomioon ottaen kohtuullisen matkan päässä postin saajan osoitepaikasta.

Jakelupaikkaa määriteltäessä voidaan säännöksen mukaan lisäksi ottaa huomioon paikalliset olosuhteet tai postin saajan iästä, tai terveydentilasta johtuvat henkilökohtaiset erityistarpeet. Henkilökohtaisista erityistarpeista postin saajan liikuntaesteisyys tai vähintään 75 vuoden ikä on säännöksen mukaan otettava huomioon Viestintäviraston määräyksessä tarkemmin määrättyllä tavalla.

Kuten tähänkin saakka, postin saaja voi sopia postiyrityksen kanssa 43 §:n säännöksistä poikkeavista järjestelyistä kohtuullista maskua vastaan.

Postilain 44 §:n mukaan postilaatikon sijainnin määrittelee kirjepalveluiden yleispalvelun tarjoaja tai muu postiyritys, jolle on toimiluvassa asetettu velvollisuus postilaatikoiden sijainnin määrittelyyn. Lain voimaantuloajankohtana tällainen postiyritys on Itella Posti Oy. Paikkaa määriteltessään postiyrityksen on otettava huomioon postilain 43 ja 45 §:ssä asetetut vaatimukset sekä Viestintäviraston määräykset.

Postilaatikon paikkaan tyytymätön asianosainen voi viedä asian kunnan rakennusvalvontaviranomaisen päätettäväksi kuten tähänkin saakka. Uutta säännöksessä on, että myös yleispalvelun tarjoaja eli Itella Posti Oy voi hakea rakennusvalvontaviranomaiselta päätöksen postilaatikon paikkaa koskevaan erimielisyyteen, jos postin saaja ei sijoita postilaatikkoon postiyrityksen osoittamaan paikkaan mutta ei riitautaa asiaa. Kunnan rakennusvalvontaviranomaisen tulee postilain 44 §:n mukaan päätöksessään ottaa huomioon kysymykseen tulevan paikan muu käyttö, tarkoituksenmukaisen postitoiminnan vaatimukset sekä 43 ja 45 §:ssä asetetut vaatimukset sekä Viestintäviraston antaman postilaatikkojen sijoittelua koskevan määräyksen.

Postilain 45 §:ään sisältyy niin ikään jo aiemmin lakiin sisältynyt säännös kuntien ja muiden maanomistajien velvollisuudesta sallia posti- ja kirjelaatikkojen sijoittamisen maalleen. Säännöstekstin mukaan kunta on velvollinen sallimaan kirjelahetysten keräilyssä ja jakelussa tarvittavien laitteiden ja vähäisten rakennelmien, kuten postilaatikkojen, sijoittamisen asemakaavassa osoitetuille yleisille alueille, jos sijoittamista ei voida muulla tavoin järjestää postiyrityksen ja postin saajan kannalta kohtuullisella tavalla ja kohtuullisin kustannuksin. Keräilyssä ja jakelussa tarvittavista laitteista ja vähäisistä rakennelmista tai niiden käytöstä ei saa aiheutua tarpeetonta vaaraa liikenteelle eikä olennaista haittaa yleisen alueen kunnossa- ja puhtaanapidolle tai muulle käytölle.

Tontin, muun kiinteistön tai rakennuksen omistaja on velvollinen sallimaan, että seinään, porttiin tai aitaan kiinnitetään taikka maalle sijoitetaan keräilyssä ja jakelussa tarvittavia laitteita tai vähäisiä rakennelmia edellisessä momentissa säädetyin edellytyksin. Velvoite voidaan kuitenkin asettaa vain, jos se on omistajan kannalta kohtuullinen.

Keräilyssä ja jakelussa tarvittavia laitteita tai vähäisiä rakennelmia saadaan postilain 45 §:n 3 momentin mukaan sijoittaa maantielaissa (503/2005) tarkoitetun maantien suoja- tai näkemäalueelle, jos sijoittamisesta tai laatikkojen käytöstä ei aiheudu tarpeetonta vaaraa liikenteelle tai olennaista haittaa tienpidolle.

Postilain 46 § säädetään postilaatikkojen sijoittamisesta maksettavasta korvauksesta. Sen mukaan postilaatikkojen aiheuttamasta haitasta ja vahingosta on suoritettava korvaus siten kuin kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetussa laissa säädetään. Korvauksesta tehty sopimus sitoo myös kiinteistön tai rakennuksen myöhempää omistajaa.

Postilain 47 §:ssä säädetään postiyrityksen mahdollisuudesta keskeyttää postinjakelu ja säilyttää kirjelahetykset postin saajan noudettavina postin jakelua koskevan erimielisyystilanteen aikana. Säännöksen mukaan lähetykset on säilytettävä noudettavina postin saajan osoitteen mukaan määräytyvässä toimipaikassa tai muussa vastaavassa noutopisteessä:

- 1) jos postin saaja ja postiyritys eivät ole päässeet keskenään sopimukseen postin vastaanoton järjestelyistä eikä asiassa ole annettu lainvoimaista ratkaisua; tai
- 2) jos postin saaja on puuttunut postin vastaanoton järjestelyihin siten, että postiyritys ei voi jakaa kirjelahetyksiä postin saajan 44 §:n mukaisesti määritellyssä paikassa sijaitsevaan postilaatikkoon.

1.2.2 Tieliikennelaki

Tieliikennelain säännökset koskevat myös postinjakeluajoneuvoja. Tältä kannalta keskeinen säännös on tieliikennelain 27 §, jossa säädetään pysäyttämistä ja pysäköimistä koskevista kielloista. Säännöksen mukaan ajoneuvoa ei saa pysäyttää eikä pysäköidä sellaiseen paikkaan eikä siten, että siitä aiheutuu vaaraa tai että liikenne tarpeettomasti estyy tai häiriytyy.

Pysäyttäminen ja pysäköinti on kielletty:

- 1) jalkakäytävällä, suojatiellä, pyörätiellä ja pyörätien jatkeella sekä viiden metrin matkalla ennen suojatietä, risteävää pyörätietä tai pyörätien jatketta;
- 2) risteyksessä ja viittä metriä lähempänä risteävän ajoradan lähintä reunaa tai sen ajateltua jatkoa ajoradalla;
- 3) niin lähellä rautatien tai raitiotien kiskoja, että siitä on haittaa kiskoliikenteelle;
- 4) siten, että liikennemerkki tai liikennevaloihin kuuluva opastin peittyy;
- 5) alikäytävässä ja tunnelissa;
- 6) mäenharjalla tai näkyvyydeltään rajoitetussa kaarteessa ja niiden läheisyydessä;
- 7) missä ajorata ennen risteystä on sulkuviivoin tai ryhmitysmerkein jaettu eri ajokaistoihin, eikä niin lähelle tällaista sulkuviivaa tai merkkiä, että ajo asianomaiselle ajokaistalle vaikeutuu;
- 8) jollei maksua ole suoritettu, sellaiselle pysäköintipaikalle tai -alueelle, jonka käyttämisestä on vahvistettu maksu; sekä

9) sulkuviivan kohdalle, milloin ajoneuvon ja sulkuviivan väliin jää vähemmän kuin kolme metriä eikä ajoneuvon ja sulkuviivan välissä ole katkoviivaa.

Polkupyörän ja mopon saa pysäyttää ja pysäköidä jalkakäytävälle ja pyörätielle. Muunkin ajoneuvon saa erityistä varovaisuutta noudattaen pysäyttää lyhyeksi ajaksi jalkakäytävälle ja pyörätielle ajoneuvon nousemista, siitä poistumista, sen kuormaamista tai kuorman purkamista varten, milloin läheisyydessä ei ole käytettävissä muuta pysäyttämiseen sopivaa paikkaa ja pysäyttämiseen on pakottavia syitä. Pysäytetty ajoneuvo ei kuitenkaan saa kohtuuttomasti haitata jalkakäytävällä ja pyörätielle kulkemista. Kuljettajan on tällöin pysyttävä ajoneuvonsa läheisyydessä ja tarvittaessa siirrettävä ajoneuvo paikkaan, jossa se ei häiritse muuta liikennettä.

1.2.3 Maantielaki

Maantielain 5 §:ssä säädetään maantiehen kuuluvista alueista. Säännöksen mukaan maantiehen kuuluvat: 1) ajorata pientareineen ja muut liikenteen käyttöön tarkoitetut alueet, kuten jalkakäytävä ja pyörätie, erikoiskuljetustie, pysäköintipaikka tai -alue, joukkoliikennettä ja sen käyttöä palveleva alue taikka levähdys-, varasto- tai kuorma-alue; 2) edellä 1 kohdassa mainittujen alueiden säilymistä ja käyttämistä varten pysyvästi tarvittavat ja niihin välittömästi liittyvät rakenteet, rakennelmat ja laitteet; 3) liikenteen ohjauslaitteet ja muut tienkäyttäjien opastukseen tarvittavat rakenteet, rakennelmat ja laitteet; sekä 4) muut tienpitoa taikka liikennettä tai sen haittojen ehkäisemistä varten tarpeelliset alueet, rakenteet, rakennelmat ja laitteet, kuten melueste ja riista-aita. Maantiehen kuuluu varalaskupaikka, joka on määrätty tien liitettäväksi, sekä alue, joka tarvitaan valtakunnan rajan ylittävistä tieliikenteestä aiheutuvia toimintoja varten. Tiealue, jonka rajoja ei ole kiinteistötoimituksessa määrätty, ulottuu kahden metrin etäisyydelle ojan tai, missä ojaa ei ole, tieluiskan tai -leikkauksen ulkosyrjästä.

Maantielain 42 §:ssä säädetään mm. rakennelmien ja laitteiden sijoittamisesta tiealueelle. Säännöksen mukaan tiealueeseen kohdistuva työ sekä rakennelmien, johtojen ja muiden laitteiden sijoittaminen tiealueelle vaatii tienpitoviranomaisen luvan. Lupa voidaan myöntää, jos toimenpiteestä ei aiheudu vaaraa liikenteelle eikä haittaa tienpidolle. Luvan saaja on velvollinen tekemään rakennelman tai laitteen ja pitämään sen kunnossa tienpitoviranomaisen ohjeiden mukaan. Jos rakennelman tai laitteen käyttämisestä aiheutuu vaaraa liikenteelle tai haittaa tienpidolle, on luvan saaja velvollinen kustannuksellaan tekemään tienpitoviranomaisen vaatimat muutokset taikka siirtämään tai poistamaan rakennelman tai laitteen.

Suoja-alueesta säädetään maantielain 44 §:ssä ja näkemäalueesta 45 §:ssä. Maantielain 46 §:n mukaan maantien suoja- ja näkemäalueella ei saa pitää sellaista varastoa, aittaa taikka muuta rakennelmaa tai laitetta, josta tai jonka käytöstä aiheutuu vaaraa liikenneturvallisuukselle tai haittaa tienpidolle. Kirje- ja postilaatikkoja voidaan pitää tällaisina laitteina tai rakennelmina, joista tai joiden käytöstä ei saa aiheutua vaaraa liikenneturvallisuukselle tai haittaa tienpidolle.

1.2.4 Liikenne- ja viestintäministeriön asetus näkemäalueista

Liikenne- ja viestintäministeriön asetuksen 2 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan kohtaamisnäkemällä tarkoitetaan etäisyyttä, jolta kahden vastakkaisiin suuntiin kulkevan ajoneuvon kuljettajan on havaittava toistensa ajoneuvot voidakseen normaalioloissa pysäyttää välttääkseen yhteenajon.. Tämän määräysluonnoksen 5 §:ään sisältyvässä taulukossa esitetyt kohtaamisnäkemien enimmäispituudet perustuvat näkemäalueasetuksen 4 §:n taulukkoon.

2 MÄÄRÄYKSEN TARKOITUS JA MUUTOSHISTORIA

Tämän luvun tarkoituksena on antaa määräyksen käyttäjälle tieto määräyksen tavoitteista ja tarkoituksesta. Luvussa käsitellään myös merkittävimmät muutokset määräystä edeltäneisiin ohjeisiin ja suosituksiin.

2.1 Määräyksen tarkoitus

Tämän määräyksen tarkoituksena on korvata voimassa olevat ohjeet ja suositukset postinjakelun järjestelystä. Tarkoituksena on määrätä postilaatikkojen sijoittelusta niin, että sijoittelu olisi

mahdollisimman tasapuolista ja yhdenmukaista koko maassa. Tavoitteena on ennaltaehkäistä sijoittelusta syntyviä erimielisyyksiä.

2.2 Keskeiset muutokset ja muutoshistoria

Suurin muutos aiempaan nähden on, että tämä määräys tulee olemaan juridisesti velvoittava säädös toisin kuin Viestintäviraston ohjeet ja suositukset postinjakelun järjestelyistä. Juridisesti velvoittavien säädösehdotusten laatimisessa on noudatettava oikeusministeriön antamia ohjeita ja periaatteita. Oikeusministeriön ohjeiden ja periaatteiden noudattamiseksi määräys on pyritty luonnostelemaan tekniseltä ulkomuodoltaan muita säädöksiä vastaavaksi.

Määräysehdoituksella ei ole tarkoitus asiasisällön osalta juurikaan muuttaa postilaatikkojen sijoittelusta aiemmin annettua ohjeistusta. Sisällön suhteen on kuitenkin pyritty mahdollisimman hyvin ottamaan huomioon oikeusministeriön säädösvalmisteluohjeet. Säädösvalmistelua koskee muun muassa periaate, jonka mukaan lainsäädännöllä jo järjestettyjä asioita ei ole syytä toistaa.

Merkittävä viranomaismääräyksen laatimiseen vaikuttava ohjenuora on myös perustuslain 80 §:ään sisältyvä lainsäädäntövallan siirtämistä koskeva säännös, jonka mukaan viranomaiselle voidaan siirtää määräyksenantovaltuus vain asioista, jotka eivät merkitykseltään ole sellaisia, jotka edellyttäisivät että asiasta säädetään lailla tai asetuksella. Tällaisen valtuutuksen tulee perustuslain mukaan olla soveltamisalaltaan täsmällisesti rajattu. Viranomainen on puolestaan määräystä antaessaan tarkoin sidottu noudattamaan määräystoimivaltansa rajoja.

Viestintäviraston määräystoimivalta koskee postilaatikkojen *sijoittelua*. Edellä sanottu merkitsee muun ohella sitä, että toimivalta ei ulotu esim. postilaatikkojen rakenteeseen tai ulkoasuun liittyvistä asioista määräämiseen tai siihen, että postinsaajan olisi merkittävä nimensä ja osoitteensa laatikkoonsa. Viestintävirastolla ei postilaatikkojen sijoittelusta määrätessään ole myöskään toimivaltaa määrätä, kuka on vastuussa postilaatikon hankinnasta tai huollosta saatikka määrätä, kuka on velvollinen huolehtimaan postilaatikon lähiympäristön talviaikaisesta kunnossapidosta ja vastuussa mahdollisista liukastumisonnettomuuksista. Postinumerojärjestelmästä säätäminenään ei mahdu Viestintävirastolle annettuun määräystoimivaltaan.

Viestintäviraston voimassa olevassa ohjeessa on lisäksi kohtia, joita ei voida sisällyttää määräykseen sen vuoksi, ettei uusi postilaki tue tällaista sääntelyä. Tällaisia kohtia ohjeessa ovat sijoittamisesta sopimista edellyttävät kohdat. Uuden postilain 44 §:n mukaan postilaatikon sijainnin määrittelee kirjepalvelujen yleispalvelun tarjoaja. Laki ei siten velvoita osapuolia sopimaan laatikon sijoittamisesta mutta toivottavaa tietenkin olisi, että postiyritys jatkossakin pyrkisi ottamaan postin saajien mielipiteet huomioon postilaatikkojen sijoittelua määritelllessään.

Myös voimassa olevan ohjeen kohdat, jonka mukaan postilaatikon sijoittamisen lähtökohtana pidetään postin saajan tonttia ja joka kieltää laatikon sijainnin huonontamisen postin saajan kannalta, ovat vailla lain tukea. Tämän vuoksi niitä ei voi sisällyttää määräysluonnokseen.

Viestintäviraston toimivalta koskee lisäksi tarkempien määräysten antamista paikallisten olosuhteiden taikka postinsaajan vähintään 75 vuoden iästä, liikuntaesteisyydestä tai terveydentilasta johtuvien henkilökohtaisten erityistarpeiden huomioon ottamisesta postin jakelussa. Postilain hallituksen esityksestä (HE 216/2010 vp) käy ilmi, että lainsäätäjän tarkoitus ei ole tältä osin muuttaa nykyistä oikeustilaa, joka perustuu Viestintäviraston antamiin asiaa koskeviin ohjeisiin. Hallituksen esityksen mukaan "[L]ähtökohtana siis on, että Viestintäviraston määräykset vastaisivat sisällöltään voimassa olevia ohjeita ja suosituksia."

3 PYKÄLÄKOHTAISET PERUSTELUT JA SOVELTAMISOHJEET

Tässä luvussa käydään läpi säännöskohtaisesti perustelut sekä säännösten soveltamissuosituksukset.

3.1 Soveltamisala (1 §)

Pykälän 1 momentissa määritellään määräyksen soveltamisala. Soveltamisala rajautuu määräystoimivaltasäännöksen mukaisesti postilaatikkojen sijoitteluun sekä paikallisten olosuhteiden ja henkilökohtaisten erityistarpeiden huomioon ottamiseen. Soveltamisalaan ei voi kuulua mikään sellainen, joka on rajattu postilain soveltamisalan ulkopuolelle. Postilakia ei sovelleta esimerkiksi sanoma- ja aikakauslehtien jakeluun. Tämän vuoksi tämän määräysluonnoksen säännökset eivät koske niiden laatikkojen sijoittelua, johon sanoma- ja aikauslehdet jaetaan.

Voimassa olevien Viestintäviraston ohjeisiin nähden soveltamisala on sikäli laajempi, että ohjeiden soveltamisalaan ei kuulu paikallisten olosuhteiden huomioon ottaminen siten, kuin postilain määräystoimivaltasäännöksessä tarkoitetaan. Toisaalta määräysluonnoksen soveltamisalaan ei ole ollut mahdollista, edellä kohdassa 2.2 tarkemmin selvitetyistä syistä, sisällyttää toimivaltasäännökseen sisältymättömiä jakelutavan määrittelyyn tai postilaatikkojen rakenteeseen liittyviä säännöksiä.

3.2 Määritelmät (2 §)

Tässä kappaleessa kuvataan määräyksessä käytetyt määritelmät. Postilain määritelmiä ei ole määräysluonnoksessa toistettu edellä kohdassa 2.2 tarkemmin selvitetyistä syistä. Tämän johdosta useat voimassa olevassa ohjeessa olevat määritelmät on jätetty määräysluonnoksesta pois. Toisaalta moni ohjeessa olevista määritelmistä ja käsitteistä on jäänyt pois määräyksen soveltamisalaan kuulumattomana (kuten keräily piste ja jättöposti). Määräykseen ei ole myöskään määritelty sellaisia termejä, jotka ovat yleiskielen käsitteitä ja joiden merkitys ei poikkea yleisestä merkityksestä.

1 kohdan *taajama* määritelmä perustuu tilastolliseen taajaman määrittelyyn. Määritelmää on pyritty täsmentämään suhteessa voimassa olevaan ohjeen taajama määritelmään. Määritelmä on osin yhdenmukainen tieliikennelain taajama -määritelmän kanssa. Sen mukaan taajamalla tarkoitetaan liikennemerkein osoitettua taajaan rakennettua aluetta. Taajaman tilastollisen määritelmän mukaan sillä puolestaan tarkoitetaan aluetta, jossa on vähintään 200 asukkaan rakennusryhmiä, joissa rakennusten välinen etäisyys ei yleensä ole 200 metriä suurempi.

2 kohdan *osoitepaikka* määritelmä perustuu voimassa olevan ohjeeseen. Sen mukaan osoitepaikalla tarkoitetaan tonttia tai rakennuspaikkaa. Osoitepaikka on postilain mukaan piste, josta kohtuullinen matka postilaatikolle mitataan.

Haja-asutusaluetta koskevaa määritelmää ei katsottu tarpeelliseksi sisällyttää määräysluonnokseen, koska lienee selvää, että alue, joka ei mahdu taajama -määritelmän rajoihin on sen ulkopuolista haja-asutusaluetta. Postilaatikon sijoittamisen kannalta kohtuullinen matka on määräysluonnoksen 3 §:n mukaan taajama-alueilla eripituinen kuin taajama-alueiden ulkopuolisilla alueilla. Taajama-alueiden ulkopuoliset alueet ovat haja-asutusalueita.

Asuinkerrostalon määritelmää ei katsottu tarpeelliseksi sisällyttää määräykseen, koska asuinkerrostalon jakelusta säädetään postilaissa. Postilain mukaan postilähetykset kannetaan kerrostalojen asuinhuoneistoihin huoneistokohtaisesti postiluukkuihin. Viestintäviraston toimivaltaan kuuluu laitteiden ja vähäisten rakennelmien sijoittelusta määrääminen, eikä asuinkerrostalon määritelmä ole niiden sijoittelun kannalta merkityksellinen seikka.

3.3 Kohtuullinen matka pientalon postilaatikolle (3 §)

Määräyksen mukaan kohtuullinen etäisyys pientalossa asuvan postinsaajan osoitepaikan kulkuliitymästä postilaatikolle on taajama-alueella enintään 50 metriä. Säännöksen 2 momentissa määrätään kohtuullisesta etäisyydestä haja-asutusalueella. Sen mukaan kohtuullinen etäisyys haja-asutusalueella pientalossa asuvan postinsaajan osoitepaikan asuinrakennuksesta postilaatikolle on enintään 500 metriä.

Säännöksen 3 momentissa on lueteltu ne tilanteet, jolloin postilaatikon etäisyys postinsaajan asunnosta voi ylittää 500 metrin matkan. Säännöksen mukaan etäisyys voi olla enintään kilometri, jos

- 1) jakelureitiltä muuten jouduttaisiin poikkeamaan vain yhden postinsaajatalouden tai -yhteisön postinjakelua varten;
- 2) kiinteistö ei sijaitse yleisesti tai ympärivuotisesti liikennöitävän tien varrella;
- 3) tietä ei talviaikana aurata ja hiekoiteta niin, että se olisi postinjakelunaikataululla liikennöitävissä; tai jos
- 4) postinjakeluauton kääntäminen tiellä ei ole mahdollista.

Perustelut

Postilain mukaan pientaloihin jaettavat kirjelähetykset on kannettava postilaatikkoon, joka sijaitsee paikalliset olosuhteet huomioon ottaen kohtuullisen matkan päässä postin saajan ositepaikasta. Postilainsäädännössä on ollut vastaava säännös vuodesta 1994 lähtien ja se legitimoitunut kehityksen, jonka johdosta postilaatikkojen vallitsevaksi sijoittelutavaksi pientaloalueilla on vakiintunut postilaatikkojen ryhmittely. Säännöksen mukaan pientalossa asuvan postin saajan postilaatikko voidaan sijoittaa osoitepaikan ulkopuolelle.

Viestintävirasto on määritellyt postilaissa tarkoitetun kohtuullisen postinoutomatkan taajama-alueilla enintään 50 metriksi (2.1.9 ja 2.2.3). Viestintäviraston samansisältöinen ohje on ollut voimassa vuodesta 1994 lähtien, jolloin ohje ensimmäisen kerran annettiin. Viestintäviraston tietoon ei ole tullut mitään sellaista, mikä antaisi aiheutta muuttaa kohtuullisen matkan pituutta. Toisaalta postin saajien yhdenvertaisen kohtelun vuoksi kohtuullisen matkan pituutta ei voitaisi kevyin perustein ryhtyä muuttamaan.

Säännöksen 2 momenttiin sisältyy kohtuullisen matkan määritelmä haja-asutusalueella. Säännös perustuu ohjeen kohtaan 3.1.1, joka tuli voimaan 15.3.2006, jolloin ohje viimeisen kerran päivitettiin. Määräyslunoksessa sääntelyä selvennetään poistamalla haja-asutusalueen kohtuullisen postinoutomatkan vaihteluväli 300 -500 metriä sekä pääsäännön piiriin kuuluvien prosentuaalinen vähimmäismäärä. Sen sijaan kohtuulliseksi matkaksi postilaatikolle määriteltiin haja-asutusalueella enintään 500 metriksi.

Kohtuullinen matka mitataan taajamassa ja haja-asutusalueella eri pisteestä lähtien sen vuoksi, että haja-asutusalueen tontit tai rakennuspaikat ovat usein pinta-alaltaan mittavampia kuin taajamatontit. Lisäksi esimerkiksi maatilakiinteistöllä saattaa olla useita erillisiä rakennuksia ja kulkuliittymiä, mistä johtuen kohtuullisen matkan lähtöpiste ei voi määräytyä haja-asutusalueella lähtökohtaisesti samasta pisteestä.

Säännöksen 3 momentti perustuu myös ohjeen kohtaan 3.1.1. Viestintäviraston tietoon ei ole tullut tarvetta muuttaa ohjetta tältä osin.

Määräyksen 3 §:n 3 momentin 4 kohdan sääntelyllä on osaltaan tarkoitus välttää tilanne, jossa postinjakaja joutuu postilaatikon sijainnin vuoksi peruuttamaan takaisin päätielle. Viestintävirasto on lisännyt asiaa koskevan säännöksen myös määräyksen 5 §:n 3 momenttiin.

3.4 Sijoittaminen taajama-alueella (4 §)

Määräyksen 4 §:n mukaan pientalojen postilaatikat voidaan sijoittaa yhtenäisiin ryhmiin edellyttäen, että jokaisen postilaatikon sijainti täyttää postilaissa ja tässä määräyksessä säädetyt vaatimukset. Mikäli postilaatikkoa ei sijoiteta ryhmään, se tulee mahdollisuuksien mukaan sijoittaa osoitepaikan ajo- tai kulkuliittymän yhteyteen. Säännöksen 2 momentin mukaan postilaatikat on sijoitettava vähintään puolen metrin etäisyydelle jalkakäytävän, ajoradan piennaralueen tai levennyksen ulkoreunasta siten, että postilaatikon täyttöaukko on noin metrin korkeudella tien pinnasta ja mahdollisuuksien mukaan siten, että lähetykset voidaan jakaa suoraan postinjakeluautosta. Säännöksen 3 momentin mukaan postilaatikko on sijoitettava siten, ettei postin saaja joudu laatikolla asioidakseen ylittämään ajoväylää, jolla on linja-autoliikennettä tai merkittävää läpiajoliikennettä. Jos postilaatikkoja ei sijoiteta tien kummallekin puolelle, ne on 4 momentin mukaan sijoitettava kevyenliikenteen väylän puolelle, ellei liikenneturvallisuus tai muu vastaava peruste toisin edellytä.

Perustelut

Pykälän 1 momenttiin sisältyvä määräyksellä vahvistetaan nykykäytäntö, jonka mukaisesti postilaatikkojen vallitsevaksi sijoittelutavaksi pientaloalueilla on vakiintunut postilaatikkojen ryhmittely. Postilain perusteluista käy myös ilmi, että lainsäätäjän tarkoituksena on ollut vahvistaa vallitseva tilanne ja mahdollistaa yleispalvelun tarjoajalle kustannustehokas jakelu. Tällä hetkellä jo yli 80 prosenttia postilaatikoista on ryhmitelty ja koko maan kattava ryhmittely tullaan Itella Posti Oy:n mukaan toteuttamaan lähivuosina. Ryhmään sijoitettava postilaatikko on puolestaan postinsaajien tasapuolisen kohtelun takaamiseksi pyrittävä sijoittamaan mahdollisimman tasapuoliseen paikkaan.

Säännöksen 2 momentti perustuu osin voimassa olevan ohjeen kohtaan 2.1.12 sekä soveltuvien osien kohtaan 3.2. Säännöksen mukaan postilaatikon ja jalkakäytävän, ajoradan piennaralueen tai levennyksen reunaan on jätävä vähintään puoli metriä tilaa. Säännöksellä pyritään turvaamaan laatikolla asioivan liikenneturvallisuus. Laatikot on lisäksi sijoitettava siten, että laatikon täyttöaukko on noin puolen metrin korkeudella maan pinnasta ja mahdollisuuksien mukaan siten, että lähetykset voidaan jakaa suoraan postinjakeluautosta. Säännöksen tarkoituksena on mahdollistaa jakelu suoraan ajoneuvosta. Säännös on tarpeellinen sen vuoksi, että postinjakajat liikkuvat suuressa osassa maata autoilla. Jakelun tehokkuuden kannalta olisi näin ollen tarkoituksenmukaisinta, että ajoneuvolla voitaisiin ajaa laatikon viereen niin, että lähetykset voitaisiin jakaa autosta suoraan postilaatikkoon. Sijoittelu on tällöin toteutettava niin, ettei ajoneuvoa tarvitse peruuttaa takaisin tielle. Säännöksen soveltamisessa on muutenkin syytä ottaa huomioon paikalliset olosuhteet, joista saattaa johtua, ettei postilaatikon sijoittaminen 2 momentin mukaisesti olekaan mahdollista. Toisin sanoen, mikäli postilaatikon sijoittaminen osoitepaikan ajotai kulkuliittymän läheisyyteen siten, että auton voi pysäyttää postilaatikon viereen, vaarantaisi liikenneturvallisuutta tai aiheuttaisi olennaista haittaa tienpidolle, postilaatikko voitaisiin sijoittaa pääsäännöstä poikkeavasti. Postinjakajan olisi siten tarvittaessa jalkauduttava autostaan jakaakseen lähetykset sellaiseen postilaatikkoon, jonka viereen autolla ei esimerkiksi olisi turvallista ajaa lainkaan.

Pykälän 3 momentin sääntely perustuu voimassa olevaan ohjeeseen (2.1.10 ja 2.2.3). Ohjesäännöstä on kuitenkin täsmennetty tarkoituksenmukaisella tavalla. Periaate linja-autoliikenteen sekä muun vastaavan läpiajoliikenteen huomioon ottamisesta on tullut esiin kahdessa Viestintäviraston käsittelemässä jakelusuunnitelmaa koskevassa ratkaisupyynnössä. Kumpaankin ratkaisupyynnöön annettu Viestintäviraston päätös käsiteltiin sittemmin hallintotuomioistuimissa ja 2 momenttiin sisältyvä periaate tuli tässä yhteydessä vahvistetuksi myös korkeimmassa hallinto-oikeudessa (taltio 654, diaarin numero 3678/1/09). Viestintäviraston ratkaisukäytännössä on katsottu, että postin saajien turvallisuus edellyttää, ettei postin noutaminen edellytä linja-autolla liikennöitävän ajoväylän ylittämistä, oli linja-autoliikenne miten vähäistä tahansa. Muun läpiajoliikenteen edellytetään olevan merkittävämpää, jotta säännöksen soveltamisen edellytykset täytyisivät. Näin ollen, milloin ajoväylällä ei ole lainkaan läpiajoliikennettä tai läpiajoliikenne on muuten määriteltävissä hyvin vähäiseksi eikä esimerkiksi raskasta ajoneuvoliikennettä ole lainkaan, voidaan väylän varrella myös vastakkaisten tonttien postilaatikot ryhmitellä yhtenäiseksi laatikkoryhmäksi. Viestintävirasto katsoo olevan perusteltua sisällyttää periaate osaksi Viestintäviraston määräystä, jotta vastaisuudessa välttyttäisiin asiaa koskevilta riidoilta. Sääntely on tarpeellinen postin saajien turvallisen postin noutomatkan vuoksi.

Säännöksen toiseen momenttiin sisältyvä sääntely, joka edellyttää laatikon sijoittamista kevyen liikenteen puoleiselle osalle tietä, on uusi. Syynä säännökselle on tyyppitilanne, joka on tullut Viestintäviraston tietoon ratkaisupyynnön kautta. Määräys on perusteltu postin saajien liikenneturvallisuuden varmistamiseksi. Kun postilaatikoita ryhmitellään vain toiselle puolelle tietä, on postin saajan kannalta turvallisempaa asioida laatikolla, joka on kevyen liikenteen reunassa eikä ajoradan reunassa. Periaatteen määräykseen sisällyttämisellä voidaan mahdollisuuksien mukaan minimoida asiaa koskevat kiistatapaukset jatkossa.

3.5 Sijoittaminen haja-asutusalueella (5 §)

Määräyksen 5 §:n 1 momentin mukaan postilaatikoita postilain 45 §:n 3 momentissa tarkoitettun maantien suoja- tai näkemäalueelle sijoitettaessa on postilaatikon kohdalla oltava vähintään momenttiin sisältyvässä taulukossa esitetty näkyvyys. Säännöksen 2 momentin mukaan postilaatikot on mahdollisuuksien mukaan sijoitettava yksityisen tien liittymään, tien levennykseen, linja-autopysäkillä tai muuhun vastaavaan paikkaan, jossa jakeluauto voidaan

pysäyttää aiheuttamatta tarpeetonta vaaraa liikenteelle. Postilaatikko on lisäksi sijoitettava siten, että jakeluajoneuvoa ei tarvitse peruuttaa takaisin pätielle. Säännöksen 3 momentin mukaan pientalojen postilaatikot voidaan sijoittaa yhtenäisiin ryhmiin edellyttäen, että jokaisen postilaatikon sijainti täyttää postilaissa ja tässä määräyksessä säädetyt vaatimukset. Mikäli postilaatikkoa ei sijoiteta ryhmään, se tulee mahdollisuuksien mukaan sijoittaa osoitepaikalle johtavan kulkureitin läheisyyteen. Säännöksen 4 momentissa on viittaus edellisen pykälän 2 momenttiin, jonka sääntely määräyslunnoksen mukaan koskee näin ollen postilaatikkojen sijoittelua myös haja-asutusalueilla.

Perustelut

Määräyksen 5 § perustuu voimassa olevan ohjeen kohtaan 3.2. Säännös on sisällöltään samankaltainen kuin ohjeessa. Ohjeen kohtaamisnäkemäärvot on kuitenkin päivitetty vastaamaan liikenne- ja viestintäministeriön uuden näkemäalueasetuksen kohtaamisnäkemäärvoja. Kohtaamisnäkemällä tarkoitetaan asetuksen mukaan etäisyyttä, jolta kahden vastakkaisiin suuntiin kulkevan ajoneuvon kuljettajan on havaittava toistensa ajoneuvot voidakseen normaalioloissa pysäyttää välttääkseen yhteenajon. Kohtaamisnäkemäärvon käyttäminen tässä yhteydessä on perusteltua sen vuoksi, että ajoneuvon kuljettajan on ehdittävä päätellä, voiko se ohittaa postilaatikon luokse pysähtyneen ajoneuvon vai onko vastaantulevan liikenteen vuoksi pysähdyttävä odottamaan pysähtyneen auton taakse.

Postilaatikon sijoittelua havainnollistavat piirroksot on sisällytetty määräykseen tai sen liitteiksi. Viestintäviraston saamista lausunnoissa niiden sisällyttämistä määräykseen pidettiin hyödyllisenä.

Määräyksen säännöksellä pyritään varmistamaan postilaatikkojen sijoittelu haja-asutusalueilla siten, ettei sen enempää postin saajien, postinjakajien kuin muidenkaan tienkäyttäjien liikenneturvallisuutta vaaranneta sijoittelulla. Toisaalta säännöksellä on tarkoitus mahdollistaa myös tarkoituksenmukainen ja tehokas jakelutoiminta 3 §:ssä määrättyjen enimmäisetäisyyksien sallimissa rajoissa. Myös haja-asutusalueiden osalta vahvistetaan nykykäytäntö, jonka mukaan postilaatikkojen vallitseva sijoittelutapa on postilaatikkojen ryhmittely.

Postilaatikot on haja-asutusalueillakin sijoitettava vähintään puolen metrin etäisyydelle jalkakäytävän, ajoradan piennaralueen tai levennyksen ulkoreunasta siten, että postilaatikon täyttöaukko on noin metrin korkeudella tien pinnasta ja mahdollisuuksien mukaan siten, että lähetykset voidaan jakaa suoraan postinjakeluautosta.

3.6 Sijoittaminen useamman postinsaajan osoitepaikassa (6 §)

Määräyksen 6 §:n mukaan useamman kuin kahden postinsaajatalouden osoitepaikassa postilaatikot tai -lokerikot on sijoitettava tontille tai tontin kulkuliittymään, asukkaiden luonnollisen kulkureitin yhteyteen esimerkiksi huolto- tai muuhun vastaavan rakennukseen tai katokseen. Kerrostaloissa lokerikot voidaan 2 momentin mukaan sijoittaa myös ala-aulaan tai muuhun vastaavaan paikkaan rakennuksen sisällä kiinteistönomistajan suostumuksella, jos sijoittaminen ei vaaranna paloturvallisuutta.

Perustelut

Säännöksen 1 momentissa on yhdistetty ohjeen kohtien 2.3 ja 2.4 sisältö pyrkien muotoilemaan säännös jonkin verran yleisempään muotoon. Useamman kuin kahden postinsaajatalouden osoitteessa voi olla esimerkiksi rivi- tai luhtitalo. Pientalojen osalta postilaatikkojen sijoittelu määräytyisi 3 §:ssä määrättyllä tavalla, vaikka omakoti- tai paritaloja useampi samalla tontilla sijaitsisikin.

Säännöksen 2 momentti perustuu ohjeen kohtaan 4. Tarkoituksena on määrätä lokerikkojen tai postilaatikkojen sijoittelusta silloin, kun lähetykset poikkeuksellisesti jaetaan kerrostalossa muuhun kuin huoneistokohtaiseen postiluukkuun tai, kun kysymyksessä on muu kuin asuinhuoneistojen kerrostalo. Esimerkiksi kerrostaloon, jossa on liikehuoneistoja, lähetykset voidaan jakaa lokerikkoon luukkuun jakelun sijasta.

3.7 Paikalliset olosuhteet (7 §)

Määräyksen 7 §:n mukaan postilaatikkojen sijoittelussa on otettava huomioon paikalliset olosuhteet siten, ettei sijoittelulla heikennetä kulttuuri-, rakennushistoriallisia taikka ympäristöllisiä arvoja. Sijoittelussa on lisäksi otettava huomioon paikkaan kohdistuvat esteettömyysvaatimukset sekä viranomaismääräykset tai -suositukset.

Perustelut

Määräyksen 7 § perustuu ohjeen kohtaan 5.4. Postilakia koskevassa hallituksen esityksessä (216/2010) todetaan, että paikallisia olosuhteita voisivat olla esimerkiksi kulttuuri- tai rakennushistorialliset ja ympäristölliset arvot taikka paikan esteettömyys. Myös muiden viranomaisten suosituksilla voisi hallituksen esityksen mukaan olla vaikutusta postilaatikon sijoittamiseen.

Viestintävirasto on postilainsäädännön voimassaoloaikana muutaman kerran ratkaissut postin saajien ja postiyrittäjien välisen jakeluerimielisyyden tapauksissa, joiden osalta säännöksessä tarkoitetuilla paikallisilla erityisolosuhteilla on ollut asian ratkaisun kannalta ratkaiseva merkitys. Virasto on esimerkiksi katsonut, että paikalliset erityisolosuhteet huomioon ottaen suojelukohteena oleva, vanha puurivitaloyhtiö ei ollut velvollinen sijoittamaan postilaatikkorivistöä taloyhtiön pihamaalle, vaan rivitalossa voitiin jatkaa postinjakelua huoneistokohtaisiin postiluukkuihin.

3.8 Henkilökohtaiset erityistarpeet (8 §)

Määräyksen 8 §:n mukaan postin saajan liikuntaesteisyys tai vähintään 75 vuoden ikä on otettava huomioon postin jakelussa siten, että liikuntaesteisellä tai 75 vuotta täyttäneellä postin saajalla on pyynnöstään oikeus saada postinsa jaetuksi joko tontin rajalle ajo- tai kulkuliittymään sijoitettuun postilaatikkoon, asunnon ulko-oven välittömään läheisyyteen sijoitettuun postilaatikkoon taikka huoneistokohtaiseen postiluukkuun.

Poikkeavan postijakelun edellytys on 2 momentin mukaan, että jokainen saman talouden postinsaajista on oikeutettu poikkeavaan postinjakeluun. Kuitenkin liikuntaesteinen tai 75 vuotta täyttänyt postin saaja, joka yhteistaloudessa asuessaan joutuu säännönmukaisesti tai toistuvasti olemaan yksin siten, että hänen postin noutamisensa huomattavasti vaikeutuu, on oikeutettu edellä mainittuun palveluun.

Jollei liikuntaesteisyyttä muuten kyetä toteamaan, voi postiyrittäjä 3 momentin mukaan pyytää enintään kahden väliajoin postin saajaa esittämään sellaisen lääkärinlausunnon, josta terveydentilan yksityiskohtia selvittämättä ilmenee, kykeneekö postin saaja noutamaan postinsa laatikosta tai onko postin saajan liikuntakyky huomioon kohtuutonta edellyttää päivittäistä postilaatikolla asioimista.

Perustelut

Määräyksen 8 § perustuu ohjeen kohtaan 5.3, joka tuli voimaan 15.3.2006, jolloin ohje viimeisen kerran päivitettiin. Postilakia säädettäessä pidettiin tärkeänä erityisesti tämän säännöksen osalta, että Viestintäviraston ohjeen säädösstatus nostetaan määräyksen tasolle.

Määräyssäännös on sisällöltään sama kuin ohjesäännös. Lähtökohtana on, että säännöksessä tarkoitettuja henkilökohtaisia perusteita ovat mainitut liikuntaesteisyys tai vähintään 75 vuoden ikä. Kumpikin peruste oikeuttaisi yksin poikkeavaan jakeluun. Poikkeava jakelu voi puolestaan tarkoittaa kummallakin perusteella jakelua joko osoitepaikan rajalle sijoitettuun postilaatikkoon, asunnon ulko-oven välittömään läheisyyteen sijoitettuun postilaatikkoon taikka huoneistokohtaiseen postiluukkuun, postin saajan valinnan mukaan. .

Vähintään 75 vuoden ikäiset olisivat siten oikeutettuja mainittuun jakeluun liikuntakyvystään riippumatta. Liikuntaesteisille taas taattaisiin poikkeava jakelu heidän iästään riippumatta. Kumpaakin ryhmää koskisi myös pääsäännön mukainen lisäedellytys, jonka mukaan kaikkien saman talouden asukkaiden tulee olla oikeutettuja poikkeavaan postinjakeluun. Postilakia koskevassa hallituksen esityksessä mainittiin, että Viestintäviraston voimassa olevien ohjeiden

mukaan kaikkien saman talouden asukkaiden tulee olla oikeutettuja poikkeavaan postinjakeluun eikä uusilla määräyksillä ole tarkoitus muuttaa nykyistä oikeustilaa.

Säännöksen mukaan poikkeavaa palvelua voisi siihen oikeutettu saada pyynnöstään. Tämä tarkoittaa sitä, että palvelun saaminen ei edellyttäisi muodollista hakemusta vaan postiyrityksen harkinnan mukaan suullinen yritykselle esitetty pyyntö voisi olla riittävä.

Jos postiyritys ei muuten luotettavasti pysty toteamaan postin saajan täyttävän poikkeavan jakelun edellytyksiä, se voisi pyytää postin saajaa toimittamaan asiakirjan, josta asia on todennettavissa. Asiakirja voisi olla esimerkiksi säännöksessä tarkoitettu lääkärinlausunto. Pykälän 3 momenttiin on lisätty mahdollisuus edellyttää, että selvitys toimitetaan postiyrityksen pyynnöstä enintään kahden vuoden väliajoin. Määräyksellä on tältä osin tarkoitus varmistaa, että postiyritys saa tarvittaessa riittävästi tietoa poikkeavaan jakeluun oikeutettujen henkilöiden palvelun saamiseen vaikuttavissa olosuhteissa tapahtuneista muutoksista. Viestintävirasto ei kuitenkaan pidä tarkoituksenmukaisena muuttaa säännöstä siten, että postin saajan edellytettäisiin ennalta määritellyin väliajoin uudistavan hakemuksensa.

Säännöksen sanamuotoa on myös hiukan muutettu siltä osin, että lääkärinlausunnosta tulisi käydä ilmi, onko postin saajan liikuntakyky huomioon kohtuutonta edellyttää päivittäistä postilaatikolla asioimista. Nykymuodossaan ohje edellyttää, että lausunnosta kävisi ilmi, aiheuttaako postin noutaminen terveydelle haittaa tai vaaraa. Muutoksella pyritään saamaan säännöksestä aiempaa käytännönläheisempi.

3.9 Voimaantulo (9 §)

Määräyksen 9 §:n mukaan se tulee voimaan 1. päivänä kesäkuuta ja se on voimassa toistaiseksi.

Perustelut

Määräyksen on tarkoitus tulla voimaan samaan aikaan uuden postilain kanssa. Postilaki tulee voimaan 1.6.2011.

[1] Postilaki (216/2010):

<http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2010/20100216.pdf>